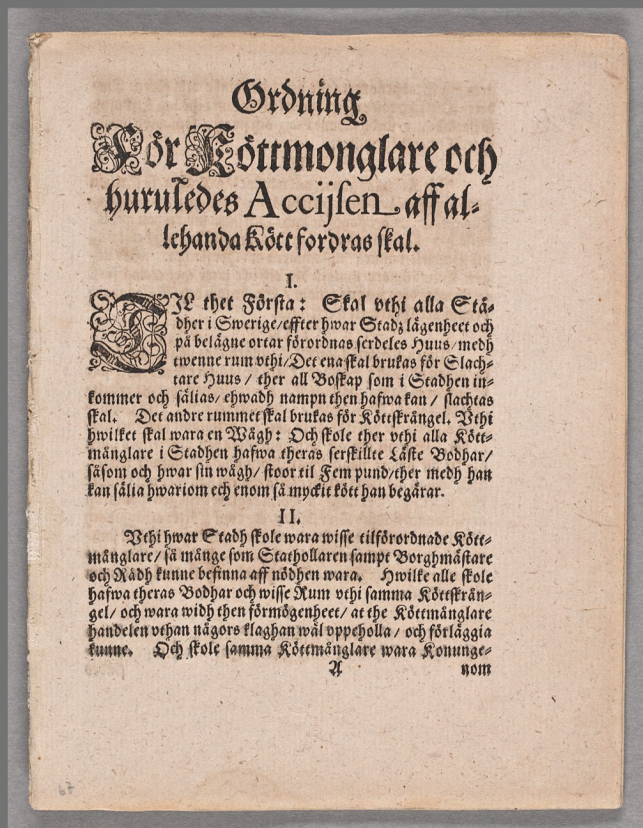

Ordning för Köttmonglare och huruledes Accijsen aff allehanda ...

SOT // Kungl. förordningar / I. saml.

Tillkomstår 1622

Digitaliserad år 2016

National Library
of Sweden

Ordning

Vår Köttmånglare och huruledes Accijsen aff al- lehanda Kött fordras skal.

I.

Det het Första: Skal vthi alla Stä-
dher i Sverige/effter hwar Stadz lägenheet och
på belagne ortar förordnas serdeles Huus/medh
tvenne rum vthi/Dee ena skal brukas för Slach-
tare Huus / ther all Boskap som i Stadhen in-
kommer och säljas/ ehwadh namn then hafwa kan / slachtas
skal. Dee andre rummet skal brukas för Köttsträngel. Vthi
hwilket skal vara en Wägh: Och skole ther vthi alla Kött-
månglare i Stadhen hafwa theas serskillte Läste Bodhar/
såsom och hwar sin wägh/ stoor til Fem pund/ther medh han
kan sälja hwariom och enom så mycket kött han begärar.

II.

Vthi hwar Stadh skole vara wisse tilförordnade Kött-
månglare/ så många som Stadhollaren sampt Borghmästare
och Rådth kunne besinna aff nödhen vara. Hwilke alle skole
hafwa theas Bodhar och wisse Rum vthi samma Köttsträn-
gel/ och vara widh then förmögenheet/ at the Köttmånglare
handelen vthan någors slaghan wäl oppeholla / och förläggia
kunne. Och skole samma Köttmånglare vara Konunge-
nom

nom och Stadhenom trogne och råträdighe vthi theas Embete / Och sigh rätte effter the Artiklar som i thenna Ordning författade äre / wedh sådant Poen och straff / som widh hwar there Puncten förmåles.

III.

Når Kötmånglaren wil någhot låta slachta / så skal han hoos Oppsynesmannen först låta föra til Boofz / hwadh Boskap thet är / hwart slag för sigh / Och huru mycket han wil låta slachta vpå hwar gång / och så fordra tilstånd och befalning aff Oppsynesmannen / at slachtaren må thet slachta. Gör någon Kötmånglare annorledes och icke låter thet teckna först til Boofz / böte Konungenom / Stadhenom och Målsågandenom 20. Mark. til treekipres.

III.

Ingen Kötmånglare skal annorstädes något låta slachta / vthan allenast i Stadzens rätta Slachtare hws / Och når Slachtaren hafwer slachtat / skal Köttet sedhan thet alt reenligheit pyntat är / föres in i skränglet och ther vppå Wägen wäghas och besees / om thet är så gott och helsosamt som thet wara bör. Såsom och aff Oppsynesmannen vpstrifwes huru mycket aff hwart slag hwar Kötmånglare hafwer wäget. Och sedhan må han thet ther sälia / hwem han thet wil i stoore eller småt / blifwer någhon Kötmånglare beslagen ther medh at han annorstädhes låter slachta / eller wil Köttet omäghit och Oppsynesmannen oächspordi til Salo instinga / så skal samma kött vara förbrutit til Hospitalet, Och böte ther hoos 40. mark Konungenom / Stadhenom och Målsågandenom til treekipres.

V.

Allt thet kött som skal sälias i Stadhen / thet skal sälias i Stadzens Skrängel eller Kötbodhar / och inge annorstädes

Stådes / Ingen skal och något föt måge sälia vthan rättē Röt-
emånglare som thet til förordnade äre. Sins effter thenne
dagh någhon som något föt / ehvariehanda slaggh thet hälst
wara kan / sälier eller faalt hafwer / thet ware sigh Mångelskor
eller andre. Så skole the samma föt hafwa förbrutt vnder
Hospitalet, Och böte thet åfwan vpå 40. Mark til treskip-
tes Konningenom / Stadhenom och Målsågandenom. Och
skole Röt emånglare hafua mache sådant föt at vptagha ehvar
the thet finne. Och Borgmästare och Rådth thet om tilken-
na gifwe / aff hwem the samma föt vptaghit hafwa.

VI.

Så snare Röt emånglaren hafwer vthfåldt alt thet föt
som han hafwer hafte tilstånd til at låta slachta vpå een gång
och wåghit / effter som thet i Booken införde är / så skal han
straxt gå til Bysnesmannen / och honom lewerera i Pen-
ningar Accijsen, Effter then Ordning som här effter följer /
och thet vpå taghe en Zedel at han klart för sigh giordt hafwer.
Och thetta skal han göra så offta han effter hwar Slachening
hafwer vthfålt sit föt.

VII.

Röt emånglare skole och hafwa rätt wichte och wågh / och
hwar och een låta bekomma skal för sine Penningar: Thet
medh Borgmästare och Rådth grant och nogha insecende haf-
wa skole / at the ingen falskheet bruke. Blifwer Röt emångla-
ren beslagghen at bruke falska wichte / så skal han mista alt thet
fött han så hafwer til Hospitalet, och böte 400. Mark Ko-
nningenom / Stadhenom och Målsågandenom til treskiptes.

VIII.

Så skole och Röt emånglarna icke instinga någhon siwe
eller otidsdigh Bostap ehwadth thet hälst wara kan in i Slach-
tarehw

tarehwset eller vpå wägen. Fins sådant medh Röttmångslaren/böte 40. Mark. til treskipres Konungenom / Stadenom och Målsägandenom.

IX.

Deh skole Borgmästare och Rådih låte gifwe ocht vppå / at Röttmångslaren icke sälter meere been ibland köttet / än som effter Penningarna wara bör / och hwar får skåal för sitt / Befinnes at Röttmångslaren för någhon winst skul sälter meere been ther ibland / och således någhon bedragher / böte Konungenom / Stadenom och Målsägandenom 200. Mark til treskipres.

X.

Såsom nu sagde är om Röttmångslare så skole och alle the som i Städerna boendes äre / Borgare eller ehwilke the hälst wara kunne / som någhon bofskap mindre eller större til theras hushåld och tåring wele slachte låte / thet först ansåya hoos Dppsynesmannen / hwadh och huru myckit the wele låta slachta / och ther vpå taghe beskeedh til Stadzens slachtare / och honom thet slachta låta : Deh så snart som thet slachtat är / så skal then som köttet äger / förr än thet bärs vthur slachtare hws set strax leffrera Dppsynesmannen Accijsen, effter then Ordning som här effter förmåles.

XI.

Deh skal ingen Borgare eller andre som i Städerna boe måge låta slachta någhou Booskap / ehwadh nampt then hälst hafwa kan / vthi theras egne hws eller Gårdar / vthan all skal här effter slachtas i Stadzens råtta Slachtare hws / Deh aff Stadzens slachtare. Fins någhon Borgare eller annan som annorledes gör / eller icke sågher Dpsynesmannen til / och låter anskrifwa förr än han låter slachta / så böte 40. mark Konungenom / Stadenom och Målsägandenom til treskipres.
Dogh

Dogh måghe Adelen i Stadhene låta slachta i theas Huus
och til theas eghit Kåke / Lamb / Killar och Griser / obehin-
drat och vthan Accijs. Men all annan Vostkap skole the låta
slachta vthi Stadzens Slachtarehuus.

Verdering vppå allehanda slagz Kått / för hwardh
prijs thet skal sålias och hwardh ther aff vthi Accijs
gifwas skal.

Ifrån Fastelagen til S. Johannis

			Accijsen.	
I. Lissp.	[Fett 4½ mark Medelmättige 4. mark Ringare 3. m.]	[Ore Stute Koo Qwigel]	[Kått]	1. ore 3. pen.
				1. ore.
				18. Penningar.

I. Lissp. 3½ mark [Fårekått
Swinekått] Accijs 21. pen.

I. Lissp. 3. mark [Bocekått
Gödekått] Accijs 18. pen.

Ett Lissp. Tiurekått 2½ mark. Accijs 15. pen.

Lamb sålias ifrån Ivol och til Erichsmessa
stuckerals och gifwas

För I.	[Fett aff the bästa Medelmättige Ringare Lamb eller som thet wårde är.]	[5. mark. 4. mark. 3. mark.]	[Accijs]	1¼ ore.
				1. ore.
				¾ pen.
				Eller hwar ⅔ pen.

¶ iij Ifrån

Ifrån Johannis til Märtemässso.

	} Dre	} 1. öre
	} Stute	} 21. pen.
I. Lissp.	{ Fett 4 mark } { Medelmättige } { 3½ mark } { Ringare 20. öre }	{ Köt } { 15. Penningar. }
	} Dwige	

I. Lissp. 3. mark { Fåreköt } Accijs 18. pen.
 { Swineköt }

I. Lissp. 2½ mark { Bockköt } Accijs 15. pen.
 { Gököt }

En Lissp. Linneköt 2 mark. Accijs ½ öre.

Kalkwar och Grisar / sältes efter som the äre gödde och
 store och gifwes i Accijs hwar ½ Pen.

Det är til wetande at när Borgmästare och
 Rådhy efter tidhsens Lägenheet förandre werdet på Parke-
 Terne / så förändras och Accijsen, efter hwar två och trettion-
 de Penning.

Sälter någhon Kötmånglare något aff thet me-
 delmättighe köttet för thet bästa / eller thet ibland / eller thet
 semste för medelmättigt / böte Målsägandenom Konunge-
 nom och Stadenom 40. mark til tresskipes.

Ordnig

Ordring hwadh Borgerſka- pet och andre ſom i Stadhen boo ſkole giſwa i Accijs off thet the late ſlacha.

	10. Daler	Gödd Ox	5. öre.	} Accijs
	7. Daler	Käflings Ox	3½ öre.	
	3½. Daler	Ziur	1¾ öre.	
	3. Daler	Koo	1½ öre.	
	2½. Daler	Dwigha	1¼ öre	
	2. Mark	Kalff	¼ öre.	
Stycket	3. Mark	Fäär	9. pen.	
	20. öre	Geet	7. pen.	
	12. öre	Lamb	4½. pen.	
	12. öre	Killa	7½. pen.	
	6. Mark	Swijn	18. pen.	
	1. Mark	Griſſ	3½. pen.	

Ordring

Ordning Huru hållas skal medh Slachteare.

I.

Dhi hwar Stadh skole aff Borgmestare och Rådhs förordnas wisse Slachteare / the som samme Embete wäl hafwa lärde / såsom thet sigh bör. Och skole the wara Konungenom och Stadenom trogne och råcrådige / och sigh i alle måt- to rätte effter the Artiklar som här författade äre / wedh sådant Poen och straff tilgörandes som thet hoos förmåles.

II.

Ingen skal i Städerne fördrifte sigh at slachta någon Bostap / ehwad bostap thet hålst wara kan / hwarken för Röt- månglare eller andre / vthan Stadzens rätta slachteare som thet til förordnade äre. Fins någon som låter sigh bruka til at slachta / vthan then som är Stadzens slachteare / böte 40. mark Konungenom / Stadenom och Wälsägandenom så öf- ta han thet gör.

III.

Allte the som wele något låta slachta / Borgare / Röt- månglare eller andre i Stadhen / the skole föra thetas Bostap i Stadzens slachteare hws / och thet slachta låta / och icke i thetas egne hws eller Gårdar / widh sådane boot som i Röt- månglare Ordningen förmåles.

IIII.

När Slachtearen skal något slachta / så skal han först låta
wissa

wissa sigh Upsynesmansens Sedel theroppå / at han må slachta / såsom och huru mycket / och hwadh Bostap han skal slachta / hwilken Sedel han skal behålla hoos sigh / til thes han fordras igen aff Upsynesmannen. Slachtar han eliest och icke hafwer Upsynesmansens Sedel eller befallning theroppå / böte 40. mark Konungenom / Stadenom och Målsägandenom til trefskiptes.

V.

Slachtaren skal wara förpflichtat för then lödn han bekommer / reentligen och wäl at slachta / och således lagha / at Blodhen wäl affrinnet / och köttet så wäl som alt annat effter slachningen faller / blifwer reentligen pyntat och handteerat : Gör han ey så / och then som låter slachta klaggar ther vthöffuer / hafwe förwårdat sin slachtare lödn. Och böte ther til 20. mark Konungenom / Stadhenom och Målsägandenom til trefskiptes. Och skal Slachtaren bekomma i slachtare lödn för hwart stycke som här effter förmåles.

VI.

Så skal och Slachtaren icke slachta någon otidigh eller stult Bostap / eller och förhielpa Rötmanglaren sådant instinga uppå Wäggen / ibland thet som gott är : Fins han annorlunda göra / blifwe aff medh sitt Embete / och få thet aldrigh igen och böte 40. mark Konungenom / Stadenom och Målsägandenom til trefskiptes.

VII.

Then som först lewererar Slachtaren / Upsynesmansens Sedel / äth honom skal han först slachta. Gör han thet icke / och han slachtar först äth them som senare kommer / böte Målsägandenom och Stadenom så mycket som Slachtare lönen borde wara. Bemalte Sedlar skole anwändas honom uti Slachtare huset / när Bostapen som slachtas skal tijt ledhes.

B

Inge

VIII.

Ynge Kalfwat skal Slachtearen slachta vnder 4. Wefor gamla / intet Lamb eller Kille vnder 4. Wefor / och inge Griser vnder 3. Wefor gamle. Han skal och icke slachta någre dyneighe Swijn. Men ther han thet ovetandes gör / och sedhan köttet är reent giordt / märker at thet förvngt eller och Dytigt är / så skal han Oppsynesmannen ther om tilkänna gifwe / gör han ey så / vthan tishet ther medh stilla / böte 10. marek til trespites / Konungenom / Stadhenom och Målsögandenom.

IX.

Hwart Fierbedeels Ihr skal Oppsynesmannen fordra sine Sedlar igen aff Slachtearne / och them Collationera emoot Accijsen aff them som hafwa låtet slachta / ther vthaff til at förnimma om ther medh är skeedt rätt eller ey.

Ordning hwadh Slachtearen
bör hafwa i Löden för thet han slach-
tar åth Kötmånglarna.

För I.	1 Ore	6. öre
	1 Scunt	4. öre.
	1 Tiur	4. öre.
	1 Roo	4. öre.
	1 Dwigha	4. öre.
	1 Bock	$\frac{3}{4}$. öre.
	1 Geet	$\frac{3}{4}$. öre.
	1 Fåår	$\frac{1}{2}$. öre.
	1 Lamb	$\frac{1}{2}$. öre.
1 Kille	$\frac{1}{2}$. öre.	

Gammals

Gammalt Swiſt
[Ngt Swiſt

6. öre.

4. öre.

För bemälte lön ſkal Slachtearen holla Wedh och Liws
til Slachningen/göra reent och vphängia köttet.

Ördning hwadh en Slachtare
bör hafwa när han ſlachtar äch en Bors
ghare / eller annan Stadzens in-
wånare.

	Öre	1. mark.
	Stue	6. öre.
	Tiur	6. öre.
	Koo	6. öre.
För I.	Quigha	6. öre.
	Bock	1. öre.
	Geer	1. öre.
	Fäär	$\frac{1}{4}$ öre.
	Lamb	$\frac{1}{2}$ öre.
	Kille	$\frac{1}{4}$ öre.
	Gammalt Swiſt	1. mark.
	[Ngt Swiſt	6. öre.

För bemälte lön ſkal Slachtearen hälla Wedh och Liws
til ſlachningen/göra reent och sönderhugga och inſalta köttet.

Ordning
Om Bakare och Bakning och
huru Accijsen aff Bakningh
vthgiffuas skal.

Arst skal vthi alla Stådher öffuer heele
Rijket förordnas wisse Bakare / så många i
hwar Stadh som Stådhollaren eller Sjonge
den / sampt Borgmestare och Rådth kunne
pröffua och besinna nödighe äre : hwilke skole
wara Konungenom och Stadenom trogne och råtterådige
vthi theras Embete / och sigh effter thesse försattade Ar-
ticlar rätte / widh sådhant straff tilgörandes som thera
hoos widh hwarttere förmåles.

I.

Ingen skal i Städerne någhot Brödh til sälis baka /
eller och salt holla / thet ware sigh hwete eller Roghbröd
grant eller groffe / ehwadth Brödh thet helst är : Vthan
rätte Bakare / som vthi Embetet äre / och skal ale Brödh
salt hollas och sälis i rätte Bagare Bodhar / och inge
annorstådes i Staden. Sins någon annan som Brödh til
sälis bakar / eller och faalt holler och sälier / än som rätte
Bakare och i Bakare bodher / thet ware sigh Mångelstor
eller andre hwilke the helst wara kunne / Hafwe förbrntie
samna Brödhssom han rå faalt haffuer / til Hospitalet,
Och böte Konungenom Stadenom och Målsagandenom
Syretiyemärk. Doch må Bakaren saltöst hemma sälle sine
Brödh hwem han wil.

II.

Bakarne skole baka och sälle theras Brödh effter rätte
wiche

wicht effter then Ordning som therpå görs : Sällier han mindre eller ringare Brödh än som thet effter Ordningen til Wicht wara bör / misse brödh til Hospitalet och böte Konungenom / Stadenom och Malsagandenom 100 mark til trestiptes.

III.

Icke skole och Bakerne blande Krytha eller någhot annat i Deghen som kan skadha Brödh / eller then som thet förtärer. Sins sådant medh någhon / böte Konungenom Stadenom och Malsagandenom 100 mark til trestiptes.

IIII.

Så skole och Bakare giffua Accijs vthaff hwadh som the baka och säliz : Men effter omwist år huru myckit hwar och een bakar / och thet om icke så ransakas kan / thet före skal Accijsen sådes på Vgnerne således / at then Bakare som haffuer så stoor vgn / at han om Daghen kan baka een Tunna hwetemiöl och een Tunna Rogmiöl / han skal giffua om daghen aff Vgnen fyre öre för så många Sökneda ghar som äre i åhret. År och Vgnen större / så skal giffuas thet aff så myckit mehre. Samma Accijs skal aff Upsynesmannen upbåres hwar Månadh / och Bakaren thet på giffuas een Sedel / at när åhret år vthe / kan så ransakas om han haffuer rätt vthgiffuit eller ey.

V.

Borgerskapet och andre som i Ståderne bo / och wele beholla theses Vgnar til bakning. The skole giffua accijs thet aff. Nemligen aff een Vgn som the wele baka allehande slags hwete Brödh / strådt rogh brödh och härles brödh vthi / giffues om åhret sex Daler. Aff en Vgn som the wele baka allenast Spjesebrödh vthi / giffues om åhret sex marck. Alla the som icke således wele giffua för theses Vgnar / the skole låtha rissua them nedher. Samma accijs

B i g

skal

skal aff Vpsynesmannen vpbares vpå 4. Terminer om åh-
ret/hwilken och så skal låthe ransake hwem som haffuer sin
Vgn behollin / och om han bakar ther vchi / eller ey / och
hwadh han bakar.

VI.

Giffuer sigh någhon an / at wele allenest baka Spåssa
brödh vchi någhon Vgn / och befins doch at han bakar
ther i grant Brödh/miste strax Vgnen och böte 80 marc /
Konungenom / Stadhenom och Målsågandenom til tres
skiptes.

VII.

Angiffuer sigh och någhon / at slå sin Vgn neder / och
låter doch baka hoos någhon annan Borgare / som Vgn
haffuer : Bøthe hwartere bådhe then som låter baka och
then som Vgnen åger 40 marc til treskiptes Konunge-
nom / Stadhenom och Målsågandenom / och Vgnen slæcs
neder och byggies ey mehre vp igen.

VIII.

Zwart Sierdedeels åhr skole Tilsynesmännen holla
ransakning huru monge Bakvagner som i Stadenom fins
nes.

Orde

Ordning huru Svettebrödh och Rågbrödh säljas skal effter som kö- pet på Spannemålen vp och nedher stigher.

När een Tunna hvethe geller	8	markr	Råge rå en förte Sringla	12	$\frac{1}{2}$	} Lodh
	9	markr		11	$\frac{1}{3}$	
	10	markr		10		
	11	markr		9	$\frac{1}{4}$	
	12	markr		8	$\frac{1}{5}$	
	13	markr		7	$\frac{2}{3}$	
	14	markr		7	$\frac{2}{3}$	
	15	markr		6	$\frac{1}{2}$	
	16	markr		6	$\frac{1}{4}$	
	17	markr		5	$\frac{1}{4}$	
	18	markr		5	$\frac{1}{2}$	
19	markr	5	$\frac{1}{2}$			
20	markr	5				

Roghbrödh.

När een Tunna Rogh geller	6	markr	Råge rå i förte brödh	30		} Lodh.
	7	markr		25	$\frac{1}{2}$	
	8	markr		22	$\frac{1}{4}$	
	9	markr		20		
	10	markr		18		
	11	markr		16	$\frac{1}{4}$	
12	markr	15				

